

3. ՍՍՂՄՈՍ (Զ. Տպգր.)

(Տպագրեալ է Վեներաբիլ, ի Տպարանի Պովիսի ր)

Ճակար. — Դիրք եւ Սազմոս որ եւ Սաղմոսարան կոչի : Տպագրեալ եղեւ ի գեղեցկալէն մայրաքաղաք Վանատիկ ի տունն Պովիսին ր ի թուականութեան Հայոց մեծից ՌՃ եւ Թ :

Թիշատակարանը. — Փառք . . . Թոխաթեցի Ղասապպաղչայինց Սահակ երէցն որ զօրինակն ետուր, եւ ի սրբազրեւն շատ աշխատեցաւ : Միթէ վարձահատոյցն ամենեցուն Քրիստոս տացէ զփոխարէնն իւրոց աշխատանացն, ամէն . . . Այլ եւ օրինակ սորա քննած եւ ստուգաբանած է ի բազում վարդապետաց : որոց գլուխ է ամէներջանիկ Կեռարացի Քաջատուր քաջ բարունապետն, որ էր վերատեսուչ քաղաքին Զուղայոյ, եւ պետաց պետն Սիմէոն, որք են հանգուցեալ առ Քրիստոս , Միթէ տէր Աստուած զիւրեանցն ընդ երկոտասան սուրբ վարդապետացն եւ առաջին սուրբ հայրապետացն զասակիցս արասցէ , ամէն : Արդ եթէ հաճոյ թուեսցի բարեպաշտութեան ձերում , շնորհք տեսնէ , եւ զտեսանէ զհաջարուք, եւ եթէ ոչ ներիցէք մերում անարժանութեանս եւ երկայնամիտ լերուք . զի կարն մեր այսքան էր, Վասն որոյ աղաչեմ զձեզ զամենեկանսդ որք հանդիպիք մմա ստանալով : յիշեալիք ի մաքրափայլ ազօթսդ ձեր, եւ վստիելով զսա՝ զվերոյ ասացեալ Սահակ երէցն եւ զՍտեփանոս որ բազում աշխատանօք յայտարեկցաք զայսքան , առ ի պայծառութիւն ազգիս մերոյ Հայոց : Տպագրեալ եղեւ ի տունն Պովիսին . վերջ ։

ԿԱՊԵՏ

ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԲԵՄԸ

Պ Ա Ր Ի Ս Է Ն Բ Ո Մ Բ Ա Յ

Մինչդեռ տարիներու ընթացքով եւ մեծամեծ զոհողութիւններով ձեռք բերուած հայերէնի ամբողջ կը խափանուի եւ կամ խափանուելու վտանգին մէջ է հոս, ի Պարիս. անդին, հեռաւոր եւ չոչ լուսաւորը երկրի մը մէջ , ի Բոմբայ, պէտք կ'զգացուի հայերէնի ուսումը՝ շնորհիւ մեր գիտնական աշխատակից բժշկպո . Յ. Թիւրաքեան խանի :

Ինչպէս յայտնի է , հայերէնի դասը կաւանդուէր Ֆրանսական Արեւելեան Կենդանի Լեզուներու Վարժարանին մէջ, Զրպետէն մինչեւ Մէլ : Առաջին դասն սկսուած էր 1798 թուին, հայազգի Շահան Զրպետի

կողմէն : Սեւոյ յաջորդած են Լըվայեան զը Ֆլորիվալ . Դիւլորիէ . Կա-
րիէր եւ Մէյէ : Աշակերտներու թիւը շատ սահմանափակ եղած է
միշտ , բայց հասուցած է այնպիսի աշակերտներ , ինչպէս Սէն-Մար-
տէն , Բրոսէ , Լանդուա , Բորէ . Պրիւզոմ , Գաստէրիաս , որոնք պատիւ-
րեալած են թէ՛ Ֆրանսայի եւ թէ իրենց ուսուցիչներուն : Նշուած է
ժամանակ , որ հայերէնի ամբիոնը վերցնելու միտքն ունեցաւ է կա-
ռավարութիւնը . հայերէնի դասին հետեւող չգտնուելուն պատճառով ,
բայց խուճաք մը ուսանող հայեր , որոնցմէ կը յիշեմ Միքայէլ Թամա-
շեանը եւ զոկտ. Թորգոմեանը , կը գիմն վարժարան , եւ կը գրուին ու-
սանող , որպէսզի չվերջայ այդ ամբիոնը : Իսկ Կարիէրի ժամանակ հա-
յերէնի դասը բոլորովին խաղալիք դարձած է դասալիք զինուորնե-
րու ձեռքը . խոստովանելով հանդերձ թէ Կարիէր հասուցած է Մէյէի
նման հեղինակութիւն մը եւ Մակլէրի ու Օրբիի նման զուտ գիտու-
թեան նուիրուած հայերէնագէտներ : Բայց միւս աշակերտները , շատ
քիչ բացառութիւնով , հետեւած են հայերէնի կամ թէ մայրաշերէնի
դասերուն՝ պարզապէս զինուորական ծառայութենէ խուսափելու հա-
մար :

Հիմա որ ամէն Ֆրանսացի , ի՛նչ դասակարգի ալ պատկանի . ըս-
տիպուած է երկու տարի զինուորական ծառայութիւն ընել անպատ-
ճառ , հայերէնի՝ ինչպէս նաեւ միւս լեզուներու՝ հետեւողներուն
թիւը քիչցաւ , եթէ չըսեմ բոլորովին սպառեցաւ : Արդեօք չկա՞ն հիմա ալ
Միքայէլ Թամաշեանի նման ուսանողներ , այս վտանգին առաջին առնե-
լու համար :

Պր. Մէյէն Կոլէժ զը Ֆրանսի մէջ նոր պաշտօնի կոչուած է , յա-
ջորդելով Միշլէ Բրէալի . որ հոն կաւանդէր համեմատական լեզուաբա-
նութիւնը . իսկ հայերէնի դասերը յանձնուած են պր. Ֆրեդերիկ Մակ-
լէրի :

Կը յուսանք որ գոնէ Պարիս նոր հասնող ազգայինները Ֆրանսերէն
սորվելու համար յաճախեն հայերէնի դասերուն , քանի որ Ֆրանսե-
րէնէ հայերէն եւ հայերէնէ Ֆրանսերէն թարգմանութիւններ կը կա-
տարուին հոն , վարժութեան համար :

Այստեղ որ հայերէնի դասն այս վիճակին մէջ է , Բուքայի փար-
սի կաճառը՝ զոկտ. Թիրեաքեան խանի առաջարկու թեան վրայ՝ հայե-
րէնի ամբիոն մը պիտի հաստատէ հոն :

Դիկա . Թիրեաքեան ընդարձակ թղթակցութիւններով եւ զօրա-
ւոր փաստերով ապացուցած ու բացատրած է Կաճառին՝ հաջրէնի կա-
րեւորութիւնը պահպանելն ու փարսի բնագիրներու ճշգրիտ թարգ-
մանութեան համար :

Բոմբայ հրատարակուող բանասիրական քառամսթիւրթ մը վեր-

ջերս դրուատած էր զուկտ Թիրեաքեանի ջանքերն ու պահլաւ լեզուին նուիրած աշխատութիւնները :

Քիչ ժամանակէն «Բանասէր»ի յատուկ տպարանէն լոյս կը տեսնէ զուկտ Թիրեաքեանի լեզուաբանական հմտալից եւ շատ հետաքրքրական մէկ գիրքը, որ կը կրէ հետեւեալ տիտղոսը. «Արտաշիր Բարական, Կարնամակ : Պահլաւ բնագրէն թարգմանեց հանգերմ ծանօթութեամբ» : Տօքթ. Թիրեաքեան :

Կ. Յ. ԲԱՍՄԱՋԵԱՆ

ՆԵՐՍԷՍ ԱՇՏԱՐԱԿԵՅՈՒ ԿԱՆԴԱՆԵՐԸ

Դաւրէ ժէն Մեսրոպ վ. Մաքսուդեանց զրկած է մեզ Ներսէս Աշտարակեցիի 20 կոնդակը, «Բանասէր»ի մէջ հրատարակելու համար :

Այդ կոնդակները գրուած են 1850 հոկտ. 10էն մինչեւ 1856 սեպ. 8 : Ներկայ պահելէն սկսելով մէկիկ մէկիկ կը հրատարակե՞նք զանոնք, մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտնելով բարձրապատիւ Մեսրոպ վարդապետին :

Գերաստիճան Ազիզ խան

Երախտիք եւ լարեւարութիւնք ցուցեալք ի հանդուցեալ Արաս Միրզայէ առ սուրբ աթոռն էջմիածին եւ յատկապէս առ մեզ, ո՛րչ կուանեն երբէք ի մտացս, եւ պարտաւոր համարեմ զանձն իմ լինել առ նա եւ առ յետագայս նորա միշտ երախտագէտ, եւ յուսամք իսկ զի եւ Նորին Արքայական բարձրութիւնն ներկայ վեհափառ Շահն թոռն Արաս Միրզայի հետեւեալ շաւղաց նախնւոյն իւրոյ, ոչ արասցէ անպակաս ի մէնչ զքաղցր շնորհս իւր :

Առաքեցի առ գերաստիճանութիւն Ձեր զՍահակ եպիսկոպոսն Ազիրբէժանի եւ զԹաղգէոս եպիսկոպոսն Ասպահանու, առ ի ներկայանալ Ձերում գերաստիճանութեան եւ ծանօթանալ ընդ Ձեզ, որ պարտին գնալ ի Պարսս ի նշտնակալ տեղիս, եւ վայելել անդր զշնորհ Ձեր եւ ալլոց մեծամեծաց զրանն վեհափառ Շահին, եւ որովհետեւ յառաջնում գալստեան ձերում խոստացաք զի յետ չուելոյն թագաւոր ժառանգին շնորհ բերել ի սուրբ էջմիածին վասնորոյ խնդրեմք այժմ շնորհ բերել առ ի վայելել զտեսութիւն ձեր, եւ զայսմանէ եւս զրեցի պըն վօյննի գուբեռնաթորին Երեւանայ : զի եւ նորին գերազանցութիւնն շնորհ բերցէ ընդ Ձեզ :

Ի 10 հոկտեմբերի 1850 ամի.
ի սուրբ էջմիածին :

Կաթողիկոս ամենայն Հայոց
Ներսէս